

A K E V E R M E S I

K Ö Z S É G I N É P I S K O L Á K

I.

É R T E S I T Ő J E

a z 1894 - 95. t a n é v r ű l.

K Ö Z L I:

L O J A F E R E N C Z
T A N I T Ó.

B. - C S A B Á N

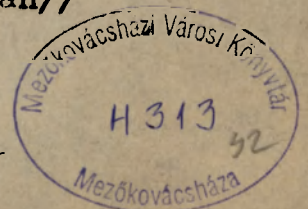
NYOMATOTT LEPAGE LAJOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1 8 9 5.

//Hiteles másolat! Kevermes, 1970. december hó 20-án//

Pelle Ferenc
tanár

HELYTÖRTÉNET 3e8

1815 - 1895.

Ez a föld a melyen most lakunk és a melynek áldásait élvezzük még 1814-ben pusztá, lakatlan terület volt. A reá következő években a Tököly család egyik sarja Sebők, aransarkantjus vitéz I. Ferencz kir. ő felsége Tanácsosa telepítette ide e község őseit nagyobb részét a temesi bánságból Csősztelekről, Makóról, Csongrád-, Pest- és több más megyéből.

Ezen sok kaptárból összetett műraj kertész telepet képezve, fönt nevezett birtokosával szerződéses viszonyban állott, mely szerint minden bérlő 35 kis holdat /1100 öölével/ birt bérben, holdankinti 12 frtért, mely összeg mellett még különböző szolgálmányokat is kellett teljesítenie. A beköltözött családfők száma 584 volt. Ezek közül volt 139 családfő 5 holdas, 259 kisházás / 800 ööllel /, 186 kisházás /400 ööllel/. Kéz- műves, iparos volt a telepítés idejében 2 csizmadia, 1 borbély, 3 kovács, 1 szijgyártó, 2 takács, 2 kerékgyártó és 1 korcsmáros. Az összes lelkek száma 1500 - 2000-re tehető. Nyelvre nézve kizárólag magyarok, vallásra nézve, egy zsidó családot kivéve, mindnyájan róm. kath. valának.

Már 1816-ban szép egyenes utcza beosztással egy kis rendes község alakult. A házakat nagyobbára véggel az utczára, a melléképületeket pedig bent az udvarra önerejükéből - kölcsön nélkül - építették volt fel.

Tököly Sebők birtokos, telepesei iránti jóindulatból indittatva, látva azt, hogy azok kénytelenek hol a szomszédos Elek, hol pedig a még messzebb fekvő Arad-Szt.-Mártonba járni az Isten igéjét hallgatandó, a telepítés 20-ik évében vagyis 1835-ben alapított és építettett örök időkre templomot és plébániát, a melyhez a lakosság kocsii fuvarokat és 1000 forintot nap- számban adott.

A templom építése adta meg az impulzust iskola felállítására is. Huszonnégy évig nem volt a községnek iskolája, helyesebben tanítója, maguk a szülők tanították gyermekeiket úgy, ahogy, a rovás kezelésére a tisztságra és rendre, 1836-ban rendszeresítettett az első kántortanítói állás és betöltetett Mánasy József kántortanító személyével.

A köd lassan-lassan oszladozni kezdett. A szülők örömet küldték fel gyermekeiket az iskolába, de csak a téli 3 - 4 hónapon át, mikor otthon hasznukat úgy sem vehették. A tavasz beálltával, az első libácska beköszöntésével kiürült a rozoga viskó belseje, mely iskola nevet viselt. Meg volt az exament. Ez okból 3 sőt 4 télen át jártak a gyermekek iskolába, míg a sylabizálást megtanulták, mert egy tanév 4 hónapból, az ünnepeket leszámítva még annyiból sem állott.

Az első iskola a mostani ugynevezett "nagy iskola" helyén volt. Kezdetleges egyszerű kis épület. Falai azonban a lakosság szaporodásával nem fogadhatták be a jelentkező tanköteleseket és így megtörtént, hogy szép őszi napokon egyik csapat az eresz alatt ülve, a többiek pedig a primitív berendezésű ülőhelyeken és a földön egymás mellett sűrűn foglaltak helyet.

Egy akkori tanítvány a következőleg beszélt el a zsúfoltságot: "Tudja tanító ur oly sűrűn ültünk egymáshoz szorítva, a táblákat térdeinkre fektetve, hogy Székessy György tanító ur, Mánasy József utóda, nem járhatott köztünk, hacsak a fejünkön keresztül nem lépkedett."

Ezen kellemetlen helyzet arra indította Székessy György kántortanítót, hogy egy új, tágas iskola építésének szükségességét az illető körökkel elhitesse.

Terve sikerült, mert 1857 - 1858-ban a község az e célra eszközölt kivételéből befolyt összeggel felépítette a mostani két tanteremmel bíró - a berendezését ide nem számítva - a jövőnek épült épületet, a melyhez az uradalom 20,000 darab téglával járult. Az új tantermekben vidáman, a korral haladva folyt a munka a reformátor alatt. Székessy György ur még a reggelijét is többször az iskolában költötte volt el, csak hogy tanítványai között lehessen és a lépre kerülteket a tudományok tekervényes csarnokába bevezethesse. Nem célom azonban életrajzát ismertetni az másnak leendő feladata, csupán arról teszek itt említést, hogy buzgó, kitarító, fáradhatatlan szorgalmának elismerésül őt, dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk I. Ferencz József a koronás ezüst érdemkereszttel ajándékozta meg.

Hosszú 45 évi csak itteni szolgálata után elfáradva pihenni vágyott, nyugdíjaztatását kérte és a múlt évben 704 frttal nyugdíjaztatott. Tanítványai iránt - mert az egész község lakossága kevés kivétellel mind az - oly szeretettel viseltetik, hogy midőn a hivatalából kilépett, nem ment a szomszédos Dombiratosra lakni egyetlen fiához, saját 60 holdnyi gazdaságát kezelendő, hanem Kevermesen vett házat és az őt hűn ápoló nejével visszavonultan, csendesen munkálkodva tölti napjaát.

Székessy ur oldala mellett egyidejűleg működtek 1858-tól 1878-ig: Ambró György, Ferke Gyula, Mellis István és Ruff N. tanítók. 1878-tól Rittner Jakab jelenlegi tanító.

1874-ben a kevermesi uradalomhoz csatolt vizesi pusztán is épült egy iskola, melynek első tanítója Szentmiklósy Flórián volt 1875-ig. Ezt felváltotta Nagy Lajos könyvkötőből lett tanító 1875 - 1887-ig, a mely időtől fogva a jelenlegi tanító Balázs Mihály működik.

Az eddig felsorolt iskolák felekezetiiek valának 1881-ig a mikor is községiékké alakították át.

A községi iskolaszék a kényszer hatásától indítva 1886-ban ismét egy tanterem felállítását határozta el, mely "Községi leányiskola" nevet nyert. Az állás nőtanítóval a jelenlegi Lójáné Richter Gizella tanítónővel tötetett be.

Az új - a tervező és építést vezető nem szakavatott közeg járatlansága folytán a multnak épült iskola épület 2125 frtba került, a melyhez az akkori uradalmi tisztartó Bakos Sándor 50 frttal, Mikesovics Alajos plebános 50 frttal és még egyesek 25 frttal járultak. A többit a község az e célra kivetett közkiölségből pótolta.

1888-ban a kevermesi uradalom, hasonnevü pusztáján 1594 frt 66 kr. kiölséggel - az építési anyagot, fuvar kiölségeket telket nem számítva építettett egy 6 osztályu elemi iskolát és ennek fenntartására és a tanító javadalmazására kötelezettséget vállalt volt el. Ezen iskola tanítója 1888. szeptember hó 1-től e sorok írója.

A gomba módra szaporodott tankötelesek száma és az iskoláztatást, Csánádvármegeye tek. kir. tanfelügyelőjének Nagyságos Dr. Neményi Imre urnak buzdítása folytán annyi szigorral és erélylyel végrehajtó érdemes községi elöljáróság azon tapasztalatra jutott, a f. iskolai évben, hogy az iskolákat tényleg látogató tankötelesek száma a 700-at meghaladja. Ezen nagy szám arra indította megyénk nagyrabecsült kir. tanfelügyelőjét, hogy a közigazgatási bizottságnál előterjesztést tegyen, Kevermesen két leendő iskola felállítására iránt. A kir. tanfelügyelő ur előterjesztése elfogadott és a közigazgatási bizottság 1328/1894 kb. számu határozatával Kevermes községet még két tanterem felállítására kötelezte.

Tekintve azon körülményt, hogy Kevermesnek 1876-tól fogva a mikor is a tulajdonképeni telepítés volt Báró Sina Simon idejében, - az utcákat is ide számítva csak 978 cat. hold és 670 □ ölnyi földbirtoka van, a melyen az 1890-iki népszámlálás szerint 3028 lélek tengeti életét, a község képtelen a közigazgatási bizottság idézett számu határozatának eleget tenni.

Ha figyelembe vesszük még azt, hogy a községi iskolaszék elengedhetetlen kötelességének tartotta addig is a tanügy érdekében a legmesszebb menő áldozatokat is hozni és a népoktatási intézetek fenntartása czimén nem a törvényes 5 %-al, hanem az állami adónak 35 %-ával adminisztrál, tönkre jutás nélkül tehet-e eleget a közigazgatási bizottság határozatának? Ily kellemetlen helyzetben a községi iskolaszék, a községi képviselő testület együttes határozatával, teljes tisztelettel arra kérte tehát

a m. k. bizottságot, miszerint a hivatkozott végzés határozmányaitól eltekinteni és a községet két tanterem felállításának terhe alól felmenteni kegyeskedjék. Sőt előadott indokainál fogva egyhangu határozat alapján felkérte a tek. m. k. bizottság, hogy a Nagymélt m. kir. Válás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz felterjesztést intézni és ott minden lehető elkövetni méltóztassék, hogy Kevermes községben a népoktatás államositassék; mert csak így remélhető, hogy a népoktatásügy községünkben a törvényben követelt színvonalra emeltessék.

Vajha kopogtatásunk meghallgattatnék!?

L o j a F e r e n c z .

- - - - -

A községi iskolaszék tagjai:

1. Elnök: Kiss Vilmos
2. Jegyző: Lója Ferencz tanító.
3. Gondnok: Lakatos József földm. közs. pénztárnok.

T a g o k :

4. Bálint József földm.
5. Domsik András "
6. Fekete Ferencz "
7. K.Fodor István "
8. Fodor József "
9. Kaloczkai János "
10. Kis Vilmos közs. jegyző. //Neve itt kihuzva! - megj. Pelle F.//
11. K. Kis Gergely.
12. I.Kotriczó András földm. közs. bíró.
13. Ködmön József "
14. Körömi Pál "
15. Lakatos György földm.
16. Oehring Albert r.k. plébános.
17. Prokopp Gyula tisztartó.

- - - - -

T a n i t ó i t e s t ü l e t :

1. Balázs Mihály 10 év óta hivataloskodó, rendes, képesített magyar tanító. A pta-vizesi iskola tanítója, tantestületi jegyző.

2. Lójáné, Richter Gizella 15 év óta hivataloskodó, rendes, magyar és német iskolákra képesített tanítónő. A községi IV - VI. vegyes osztályok tanítónője.

3. Lója Ferencz 13 év óta hivataloskodó, rendes, képesített magyar tanító. A pta-kevermesi iskola tanítója, iskolaszéki jegyző, a tantestület ügyeinek vezetésével ideiglenesen megbízott tanító.

4. Rittner Jakab 17 év óta hivataloskodó, rendes, képesített magyar tanító. A községi iskola I. osztályának tanítója, a csanádmegyei tanítóegylet battonyai járáskörének elnöke.

5. Vitos Ignác 4 év óta hivataloskodó, rendes, képesített magyar tanító. A községi iskola II - III vegyes osztályának tanítója, a csanádmegyei tanítóegylet battonyai járáskörének jegyzője, rom. kath. kántor.

6. Oehring Albert rom. kath. plebános tanította a hit- és erkölcs tantét heti 2 - 2 órán át a községi iskolában.

- - - - -

A növendékek névsora és általános osztályzata.

//A névsor leírását mellőzöm, mely osztályonként s ezen belül tanulmányi eredmények szerint sorolja fel a tanulókat. Az adatokat azonban a továbbiakban is leírom! - megj. Pelle F. //

L. osztály összesen 136 tanuló

II.	"	"	85	"
III.	"	"	75	"
IV.	"	"	67	"
V.	"	"	20	"
VI.	"	"	4	"

P u s z t a - V i z e s.

I. osztály összesen 50 tanuló

II.	"	"	14	"
III.	"	"	6	"
IV.	"	"	7	"
V.	"	"	2	"
VI.	"	"	1	"

P u s z t a - K e v e r m e s.

I. osztály Összesen 26 tanuló

II.	"	"	14	"
III.	"	"	6	"
IV.	"	"	7	"

	O s z t á l y o k						Ismét- lő	Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.		
Előmenetel szerint:								
Kitünő	24	7	6	7	4	2	-	50
Jeles /Jeles/	49	28	28	24	9	3	-	141
Jó	44	35	33	26	6	-	-	144
Elégséges	17	8	10	5	2	-	-	42
Elégtelen	35	8	5	9	1	-	-	58

Tudnivalók az 1895 - 96-ik évre.

Miután a folyó iskolai évben sajnos tapasztaltatott azon körülmény, hogy több szülő tanköteles gyermekeit, illetve azok korát, a tankötelezettség alól való kibuvás céljából eltikolja és ezen eljárással leginkább önmagának szerez csak bajt, az előjárásának és tantestületnek pedig munkát és kellemetlenséget, szükségesnek tartja a községi tantestület, a tankötelesek szülőit a következő elemi iskolai rendtartási szabályokra figyelmeztetni.

1. Az iskolai év kezdetét, illetve a beírási napokat, a községi előjáróság a szokásos módon a községi lakosok tudomására hozandja.

2. Minden ép egészséges gyermek ki betölti életének 6 ik évét, a népiskolai közoktatás tárgyában alkotott 1868. 38. t. cz. értelmében tanköteles és köteles a 15-ik életkor betöltéséig a mindennapi illetőleg az ismétlő iskolába járni.

3. Ha valamely tanuló évközben tölti is be életének 12-ik illetőleg 15-ik évét az még nem elegendő ok hogy az iskolából kiléphessen, mert minden tanuló tartozik a 6 évfolyam mindennapi, illetőleg a három évfolyamu ismétlő iskolát teljesen bevégezni.

4. Minden szülő vagy gyám köteles a beíratások alkalmával, személyesen felvezetni tanköteles gyermekeit, hogy a felvételi napló rovataiban foglalt kérdések helyesen, az igazsághoz hiven kitölthetők legyenek.

5. A védhímlőtöltési kötelezettségre vonatkozó 1887 évi XXII t. cz. 3 - 5 §-ai értelmében az elemi népiskolába belépő minden tanköteles gyermek fölvétele alkalmával köteles igazolni azt, hog-y jó sikerrel be volt oltva vagy a legutóbbi 5 év alatt valóságos himlőt állott ki.

6. Ha a szülő vagy gyám a tanköteles gyermekét az iskolától visszartartja, esetleg eltikolja s kötelességét a figyelmeztetés dczára s az erkölcsi eszközök felhasználása után sem teljesíti, a népiskolai közoktatás tárgyában alkotott törvény 4 §-értelmében első ízben 50 kr., másodikban 2 frt, harmadizban 2 frt, negyedizben 4 frt pénzbírsággal büntetendő az iskolai pénztár javára. Ha ezen négyszeri, büntetés sem térítené a szülőt, gyámot, vagy gazdát kötelességeinek teljesítésére, akkor az iskolaszék, illetőleg gondnokság megkeresésére a községi hatóság a

gyermek neveltetésének eszközlésére külön gyámot tartozik kirendelni.

7. Községünk földmiveléssel foglalkozó község lévén azért a szorgalom-
idő csak 8 hónap, de ezen nyolcz hónap alatt az arra rendelt iskolai szü-
neteken kívül csak is azon tanuló maradhat ki:

a/ Ki betegségbe esik, mely miatt kénytelen az iskolából elmaradni. b/ Ki-
nek szülője vagy családjának valamely tagja annyira beteg hogy miatt a ta-
nulónak erkölcsi kötelessége otthon maradni. c/ A hol a család körében
halál vagy hasonló csapás történik. d/ A hol a háznál nagyobb családi
ünnepély /pl. lakodalom tartatik. Minden egyéb mulasztás igazolatlanak
vételük s a törvény 4. §-a értelmében megfelelő pénzbüntetést von maga után.

8. Mulasztás csak is az illető osztály tanítónál igazolható. /1. kir.
tanf. 2436/1895 számú rendeletét./

9. Minden tanuló köteles a naponkinti oktatásra a rendes kiszabott idő-
ben tankönyveivel és tanszereivel az iskolában pontosan megjelenni.

10. Köteles minden tanuló az iskolai épület környékén és a tanteremben
a tisztaságot megőrizni és fentartani, az iskolai butorokat és a tanszere-
ket minden rongálástól megkímélni. A piszkoló és rongáló gyermek nemcsak
fenyíték alá kerül, hanem az okozott kár megtérítésére is köteles.

11. A tanulók egymás iránt kölcsönös szeretettel és jó indulattal tar-
toznak viseltetni.

12. Az iskolai előljáróság és a tanító iránt minden tanuló tisztelettel
és engedelmességgel viselni tartozik , mert Isten és szülői után előljá-
róinak és tanítóinak tartozik legnagyobb hálával.

13. Minden tanuló köteles a feladott leczkéből teljesen elkészülve jön-
ni az iskolába, ott a tanító tanítását figyelmesen hallgatni, hogy a fel-
adott kérdésekre megfelelhessen.

A ki tanítás alatt fegyelmezetlen, a rendet, csendet zavarja, az utcán,
közhelyeken pajkoskodik, dobálódzik, dulakodik, lármázik, fenyíték
alá esik.

K ö z s é g i t a n t e s t ü l e t .

- --V--É--G--E- -

//Hiteles másolat! Kevermes, 1970. december hó 20-án//

Másolta: Pelle Ferenc tanár

Az eredeti anyag tulajdonosa: Turák Albert nyugdíjas

Kevermes

Jókai u.